नाटकम्

नं ६८

नं० ५४०१-घ

नृसिंहचंपूः (काव्यम्)

पत्राणि २६ (सम्पूर्णम्)

नं० २६०

नं ३६०८ क

नृसिंह-चम्पू:

(को

२६ पत्र.

कर्त्ता- केशवभट्ट

नं. ७८

5580 / 26

5401 / 26

501

नं० ५४०१ – घ

नृसिंह चम्पू: (काव्यम्)

पत्राणि २६ (सम्पूर्णम्)

कर्ता केशव भट्ट:

2

ॐ श्रीगणेशाय नमः अथ नृसिंहचंपू
प्रारंभः कनकरुचिरकूलः कुंडलोल्ला
सिगल्लः शमितभुवनभारः कोपिलीला
वतारः त्रिभुवनसुखकारी शेषशायी
मुकुंदः परिकलितरमांगो मंगलं नस्त
नोतु १ श्रीलौगाक्षिकुलारविंदतरणि
र्मैथ्योदितामात्यविन्मीमांसायुगतकैत
ववनरः साहित्यरत्नाकरः काव्यं श्रीनृ
हरेः करोति सुकृती गोदातटशालमत
पुरायस्तत्भनिवासिकेशवसुतः नेनात्म
जः केशवः २ त्रिलोकीमिसरोरुहैकमा
लभूः पाथोनिधौ माधवः कैलासे स्मरा
रिरुग्रहस्तिनयनः पातालगः पन्नगः कं
विकालमसंतचारुवसतिः ख्यातिस्मामहोद
इया देवोपद्रवकृद्धिरण्यकशिपुर्दैत्या
धिराजोभवत् ३ तेपेनपः परमदारुणा

क्मूर्ध्वबाहुर्व्योमैकलग्नः कनकपिंगजटाक।
लापः शुष्ककाष्ठकलितः स्वनिरुद्धतेजः
सर्वार्थनिस्पृहमनाः स्वभुजेगाहूतिः ९ त
तस्य दैत्योग्रतेजःप्रवर्धेन प्रतप्ताः सर्वे सुम
नसः सप्रजिह्वत्रिदिवाधिवासाः कथा।
मपि ब्रह्मलोकमागत्य यथावद्विज्ञापयामा
सुः नयथाग्रहो विधातः किमसुताःभि।
नवब्रह्मांडभांडरचनाप्रयासेन यत्ते सुत
हिरण्यकशिपुस्तपश्चरति ननाहंवय।
थावस्मभूतं भविष्यतिवातेनन तप्ताः सर्वे।
दिविस्थाने नशाक्रमः किमुतान्यलोकांत
र्वर्तिनः किंबहुनाभवानपि स्वयंबोवाक
गेतेतिनप्रतीमः नरानीश्वरतिस्मृतीति।
हासस्तुराणाकथमाः सर्वेष्वपि हितरदशी।
षाणि मासादियमीः प्रदत्तजलांजलयः सु
रतदिव्यांतीयज्ञचिंतनद्भवानतुसरतु इति

विज्ञापितो देवैर्भृगुदक्षादिसंहतैः जगामा
नृ॰वे॰ श्रमराजस्यतपोधेराश्रमो विधिः ६ ततो व
२ ल्मीकतृणकीचकैः प्रतिच्छन्नात्मानमंभो
2 दपटलपिहितमार्तंडमंडलमिव केनाऽपि
विषयविसारिततेजः प्रवदनेत्तं हंसेन सा
मालस्य ब्रह्मसनहंसवाहनः सम्यग्दिनमवो
देक इत्युवाच उत्तिष्ठोत्तिष्ठ भद्रं तेन तपःसिद्धो
ऽसि क श्यप वरदोहमनुप्राप्तो व्रीयतामी
प्सितो वरः ७ ततः प्राह हिरण्यकशिपुः
फलितेन तपसा यन्निर्गतेन समाविर्जितमंत
रात्मना भवतश्चरणारविंदयोरनयोः पा
वनयोरवेक्षणात् ८ तदयमवैतःकृता
र्थोऽहं किमपि भवंतमखिलभुवनोपकार
निरतमिदमर्थये भवद्धिरण्यादिहसृनवगो
ङ्ग्याभमभृत्यनैवहिनैवांतः दिवानक्तं वि
यतिक्षितौवानवाग्रहैर्वाननरैर्मृगैर्वा ९

ततः प्रदाय भगवानवरमस्मै दयानिधिः सु-
जितोऽमृतवद्दृगौ ययौ स्वभवनं विधिः ९ त
तः प्रासवत्तो दैव्योर्वत्सौ मेन्दुसमानसः भगव
त्यकरोद्वेषं मानवेयमनुस्मरन् १० प्रतग्रामा
व्रजोद्यानन्नेग्रामामाश्रमाकरान् खेटखर्वटा
देशांश्च ददाह दनुजेश्वरः ११ जिनाससर्वाना
पिराजवर्गान्स्वैर्द्धयामासमदेकनाथः स्फु
रन्माणिक्यभंम्नैककनारीपरिहृतैकल्पनलभ्य
मोक्षं १२ ततः सर्वे समनसस्तदुपद्रवकात
राः प्रत्यपालयाशरणाः शरण्यं यशरच्युते १
४ तं यथा शेषस्तामप्यतिकं पतेव समतीना
थोमसालेवने स्वर्गोप्याकुलितःकिमतव
कृतावैकुंठलोकोप्यसौ प्रयशोविकलीभवि
ष्यति ततः श्रीकंठमभ्यामहे कालेऽस्मिन्वि
षमे त्वमेव शरणं नास्माकमन्यागतिः १५
इति निगदति यावन्निर्जराणां समाजे कृतवि

नृ॰चं
३

3

विघ्नमस्येग्रामप्रणेपहारे विघ्ननिविश
दवर्णिवाक्यावोहनादानिखिलभयनिहं
मोनावदाविर्बभूव १९ ज्ञानमेनस्यदैत्यांत्य
हिरण्यकशिपोः परम् तस्योक्तेर्दर्शयास्मा
त्रिकालस्त्वाबन्धनीरूपनाम् १७ दैवेषुवेदेषु व
देशुतस्यद्विजेषु विद्वेषमतिर्यदास्यात् धर्मेचा
मध्याकलितागविलार्थैनदाशुनश्यत्यपमो
ऽयमेषु १८ प्रमन्कनायधांनायखांगनायम
हात्मने प्रल्हादायप्रदाउत्येहानिष्ठापिवरो
जितम् १९ शारचेन्द्रसमन्वास्यकमलायतलो
चनं प्रल्हादस्यमहाल्हादमेउरामूर्धवेस्तं २०
प्रशांतवेषमनघः श्रोत्तुः यस्यावैशापयोगोदन
जकुलपतेस्यपदलोकनाथ्यः प्राप्यमानस्य
मूर्धेविचिरनरमप्रनाथामदिव्यजयेषु यस्य
वैनत्कुलेनेमकलमश्यविभोजन्मवैनत्कृता
थेस्तूनभोग्यैककामिषुः समस्तानिमदनेकोपि

होत्रस्यापदेशात्मनकर्म् अथापिप्रमा
णमित्यपिमहत् साहसमनस्तत्र्यातिपा
दिताग्निहोत्रदर्शपूर्णमासज्योतिष्टोमादि
कर्मानुष्ठानेन केवलंलोकवंचनमात्रेणव
नः परमार्थः महेश्वराभिधानमदीयपति।
कुलंकरुतन्नारायणो कुलमंगविभूषा।
यस्तंकथातिमत्वारयमाकराचन ३ प्रह्ला
दः निपीयहालाहलकल्पमेतद्वचः प्रको
पारुणलोचनः सः मकुंदविलोभगवन्म
रायेनारायणोतिस्फुटमावभाषे ४ किंच
कवीनामग्रगण्योभवानपिदर्शनानांवि
रोधेनइतिमहत्साहसं यतोव्यासगौत
मादिप्रणीतदर्शनानिवास्तवलौकिका
र्थपराणीतिविषयभेदमनात् वास्तवं
थ्यात्मैवयत्रानेकत्वादिसर्वेनानानजगद्दे
तत्रादिसर्वलौकिकमवास्तवम् नेत्थं।

नृ. वे
५

स्यह्विपत्त्याःऽभिमानोऽप्यवमेयःकथमपि
यतस्तत्रविचारैर्निःसारयत्वदैवतानुसारीमा
र्गः परस्परविप्रतिपत्तिकलिलत्व तथाहि
आत्मनानात्वंन्यायविदोवदंति आत्मैकत्वं
वेदांतिनःप्रपंचस्यानित्यत्वंन्यायवैशेषिक
भाट्टप्रभृतयः मिथ्यात्वंचौपनिषदाःका
र्मैवजगद्धेतुरितिमीमांसकाःकर्मसापेक्ष
वादीश्वरःकर्तेतितार्किकाः सदेवकार्यमि
तिसांख्याः हृंवसदेवहेतुसामर्थ्याज्जायत
इतिकेचित् नदेवंनानाविधःविरुद्धमत
संकीर्णानिनदर्शनानि अथचप्रमाणभू
तानिसर्वाणीन्यद्वोमहानेषस्तेषांविमो
हः अनन्तव्याचातन्नकमदोषकलंकि
तोऽपिवेदःकृतायामपिकारीर्यादिविघ्न
वृष्टिरिष्यन्ते उदितानुदितहोमोपदेशाः
द्व्याघातःसर्वशाखास्वापि एकस्यैवाप्र

वलोकनाः सौरिगणः किन्तडक्कैसैवमूर्ति
ममेतिभावयन् तूष्णीमस्थे ततः सक
लसामन्तावकीर्णसभासनि राजानमवा।
लोक्यराजपत्नीअस्येतावन्निवेदयांवभूव
गुरुः उररीकृत्यैनमहवलनयोसौतव
राजभामिति यदनेनवतावलंबितेन।
दशेषाघसर्ववंशहर्षणे ८ माता त्यजवा
लकभूरिचापलंदत्तुवंशोवितहत्नमाव
र सकलाघसर्ववंशाभूषणोजनितस्त्वंवि।
मलेक्कुलेयतः ९ प्रह्लादः किमिदंकुड
भाषेसमृषादत्तुवंशोपरिसंत्ववन्ह्यः स
रणीयमहर्निशंमयाकमनीयंजगदादि
मेसहः १० माता दत्तुत्याधिपकर्णोगा।
मिनीनववाणीसूनमाभवनियम् यद
वयववानेभूपतिः सहतेनीतिपथप्रवा।
र्तकः ११ प्रह्लादः कृपितोजनकस्तथा

स्ववादरूपं पूर्वपक्षोत्थापकम् वेदोऽपि स्वा
नृ·वे गादेवकर्मणः फलं ब्रूते कथमन्यत्रं उदिता
५ ऽनुदितहोमयोश्च विकल्पमेव ब्रूते कथं व्या
5 घातः एकस्यैवाग्निहोत्रस्य नानाशाखासु
प्रतिपादनेन तद्दृढविश्वासार्थमिति कथं पुन
रुक्तदोषः स्यादिति ततो गुरुः श्रेष्ठोऽद्भुत
मेतदुपदिष्टमनाचरन्नन्यादिष्टमाचरन्मि
तदिदं कुलकलंकायमानमस्मदधीश्वरस्त
वनानन्देश्वरस्य स्थितिनाहं निष्यामि ततः श्री
स्वैवायदियानिर्यान्तमेपरमानंदमुकुंद।
चिंतने भवतापकदेवभंजने विरमेन्नैवक
हापिमानसम् ५ अत्रांतः वस्मैकाश्चित् ब
दीकुलोदेवः प्राह चतरोऽसिवदान्योऽसि
कमनीयोऽसि चार्भक कुलेन यजमानोऽ
सि यत्र गोविंदकीर्तनम् ८ प्रह्लादः नवि
विधचित्तप्रहतिः कुलपरंपराधीनाकिंतप

कल्याणमूर्तिः ११ इतिश्रीभट्टकेशववि
रचितेनृसिंहचंपूकाव्येप्रथमस्तबकः १
प्रह्लादंशेषयामासकदाचिद्दैत्याधिपः दं
डनीतिप्रबोधायभार्गवस्यगुरोर्गृहे १ स
जगामकवेर्धीमज्जनकेनगुणोदितः दंड
नीतिंसमात्तानेकशास्त्रविचक्षणाग्रणीः २
नचकदाचिदध्ययनारंभावसरेपरमक
ल्याणपरमात्मप्रणतिरूपंमंगलमाचचा
रप्रह्लादः यस्मादेतद्गुरुरहस्यंतेनपशुपतिर्धीते
पयः पावनंयस्मात्तेनतवानगुणात्रिगादि
तेब्रह्माऽपिजिह्मायते यंजानातिनकोऽपि
यश्चातिविलंजानातिविश्वाश्रयं तेहेदार
कहेदंवंदितपदंवंदेमुकुंदंसदा ३ तच्छ्रु
त्वा कुपितोगुरुःप्राह रेडवात्मन्किंजल्प
सि राजपुत्रोऽसि नोचेत्ताडयिष्यामि नहि
दानीमुपदिशामिसम्यगाकर्णय नास्म

नै॰ चे ६ 6

वत्तीर्णाकीर्तिदेहेनत्रिभुवनमाभूषयंतो।
ध्यापिननिहंति एवंविधाः संप्रतितएवा।
विद्यंते यएवंविधाभाविनस्तएवभवि।
ष्यंति नदेवंतनद्विविधकर्मानुरूपस्तेषां
तेषांप्राणिनांकोपिनैसर्गिकोगुणः कथ
मपिप्रत्याख्यातुंनशक्यतइतिनतोगुरुः
संप्रतिवयंराजदर्शनार्थिनोनारस्त्वत्स्त्वरस्त्वा
त्वदीयमेतद्विगीताचरणंनिवेदयिष्या।
मः इत्युक्त्वाप्रतस्थेततः शिष्योपिपृष्टना।
स्तूलीचलनाकियंतमध्वानमतिक्रम्यप्रो
च्चैरुवाचरितिस्तुतंहृदमसंदामिदंदमया।
शुभ्रंरंनयदेव करेवमनेनगुणाकरदीन
दयाकरचारुचरित्रविविधचित्रविभो शानमा।
त्वमुग्रासुरागायपसर्वचराचरपालनपाल
यमांभवभयभीतिविभंजनधीरनिरंजन
मज्जनरंजनविभो ८ नतोगुरुः एकेनो॰

नयेङ्गितंमन्येनाशिल्पिनोस्मिकस्त्वंयेनाथश
ति ततःसभयं गुरुःप्राह वङ्गथाविनिवा
रितःप्रगवच्चनेनाहनवानसौशिशुः इदञ्जा
यिपनेनवाग्रतःशापथोमेवितथेनमानय
१८ तथापिप्रबलतरकोपेनवेपितांगोदक्षु
जेङ्गाविलोक्यापिकृतोगुरुणाशिष्यःप्राह मदी
यानिभ्रंभ्रेतनविम्बमांकिंविलोकयस्याशुनि
वेदयतं हंतयथावक्रुपथस्त्वयास्तोपिशो।
मृषामावदस्यानवेद्वं १९ शिष्यस्तस्यापितु
रात्मनोभगवद्दक्षुरिदमुचितमेवेतिमत्वान।
किंचिदपिप्रोवाच ततोगुरुः इदंहष्टवशेन।
हेतमेतवजातोहदकभक्तिरोध्ये फलमीह
शामाहितंममपिप्रथमेतामपहायपत्तया ः
ग्रहोकिमिदानींविधीयतामसौङ्रात्मानंकिं
चिदपिवदतितान्योपिकश्चिदस्य परमात्म
नपवशापथोविधेयोयथाज्ञयादित्याशयेन

वृं वे
७

7

पिमेन विनाशो जगदीशचिंतनेन मशकोपा
निपातभीतितः सदनं सुचरंति किं निजेज्ञ
नः १३ अथोत्तरे राजापि सभास्थानादागा
तः पुत्रं ददर्श प्रेम्णालिंग्य पप्रच्छ पा
ठावत्स मय्यं यते गुरुणा कथितं शिशो नदि
दानीमत्र श्रुतिहृदयानंदकारकम् १४ प्र
ह्लादः श्रवणं कृतमनादरणीयं चित्तमेत
दमलीकरणीयम् श्यामधाम शरणीक
रणीयं लीलया भवजलं तरणीयम् १५
श्रवणकीर्तनसंस्मरणादिकानवविधया
हरिभक्तिरहर्निशमा ननु भूतेन नचेतनया
दिविनो महकृतभूरिकलङ्कचयच्छेदिशाः १६
मतिरमुक्तं देवपरानः स्तनोवानूनं भवेत्तै वपु
ह्वतानाम् मदापत्रुथाविशनांतामिह
पुनः पुनस्थवितनर्वैणानाम् १७ पिता
हेवत्सकेनत्रुतालमनाप्रतानिनोशिपायोऽत

रमेश्वरप्रसादादनिर्बंधनैव यतः पापोऽपि
विनिपात्य पापिनां पुष्टकेक्कुंभोद्भवः पीतवा
न्विंध्याद्रिं न मर्यादीचकार परमोद्वेगेनिकेट
यतः नायं कुंभमुगणः करोऽपि द्युटतेनोवा
ऊलालात्मनः किंन श्रीभगवत्पूतनापम।
हिमालोयं समद्रं भते ७ किंच इहखल
इमंडलेकलिकतिनह्मा: प्राणिनः किं।
नह्मकोयोदरदरीपरिपूरणमात्रक्लेशेन
नपितापुष्ट: केवलं विचेनेकिंनप्राचीना
नादिभवसंचितकर्मभोगमात्राः वतीणि।
कार्यान्यन्नसंपन्नकामाः केवलकथमा।
पिकस्यापिकर्मणो विद्यापिकार्यायतनो पश्च
जंपोने केवलं न भविष्यन्ति किंतीहशापवश
नः संसारयातायातनदेशामनुभविष्य
ति न पवाहिस्तह्नाः प्राणिनः पुनरीश्वा।
रप्रसादामादितकमनीयतरगुणनिकरा

नै.वे.
८

प्राह गुरुः यस्यास्तिपरमाभक्तिस्तस्यैव शाप
थत्नव सर्वंवदविपत्नीयपद्मपातेः स्तिको।
गुरुः २१ शिष्यस्तान्प्रति सर्वविद्यानिधिर्दे
वः परमात्माहृदिस्थितः सर्वसाक्षीचिदानं
दः समेतानमहागुरुः २२ जनकः परिकीर्त्य
मनावलंबनंयदिदंहंनतिसर्गउमीते क्रिय
तेकुलदूषणास्पतेफलमस्पाउपदंभविष्या।
ति २३ अपिच महाकुलेजन्मनवंवयस्तेवपु
मैकोहारिवसंपदेषा मतिःपुनःकामवना।
हनामैमोत्रेययासर्वमिदंव्यपायि २४ सुतः
पितरंप्रति प्राणितंननोतियद्वैर्मवपुजीव
तितस्पतेनकम् अपत्तत्रनयासमर्पितावत
सेपाद्विपदेवमाभवेत् २५ नयपाहृविनामको
तितंरमनामाविषवल्लरीमना नचतस्पगुणा
वलिःअफतोस्फातिपुरंमनविलंनदिष्यते २६
अहतात्मनसर्जनोकवैस्वदगयतुमपल्लवा।

विव नवमाधवधामचारिणौ चरणौ ना
वमिपद्मपादयोः २७ भगवद्गुणानामकीर्त
नादृद्रवनामाथमतोनयानियत् नदवै
मिङ्वात्मनस्तनौनिहितेवजमिवात्मचा
नकं २८ तंत्रश्रीहरिमर्चयन्ननुदिनं सभा
वयन्मूरवान्गुणाणाकलयन्नरीन्विदल
यन्नमयकप्रजाः पालयन् सत्कीर्त्याभुवा
नमयंधवलयन्कुर्वन्नानापोदयेसार्थमे
त्रिजनैरकंकटमिदंसाम्राज्यमासादय २९
इति श्रीमद्केशवेविरचितेनृसिंहचंपू
काव्ये द्वितीयस्तबकः २ श्रियोविवेचना
माकर्णप्रकुपितोराजाप्याह प्रबलतरत
पः प्रभावान्तप्रातानाविविधशौर्यधैर्यदार्ये
योगाभीर्यायनवयगुणाविस्फारितकीर्ति
चेट्रिकाधवलीकृताशेषदिङ्मंडलः प्रचं
डतरकोदंडमंडितदोर्दंडप्रतापमार्तंडव

नृ.च.
५
9

ङितानतितिमिरमंडलः सकलसामंतच
क्रचूडामणिगणमरीचिमंजरीपंजरीकृतचर
णकमलस्त्रिभुवनेश्वरोहमेवास्मि नपुनः
कश्चिदपरोस्तिनदिहकमन्यमाराधयामि
नदेवाकरणीय यस्मादस्मत्प्रशंकाः प्रतिभ
टपृथिवीनायकाः सायकांकाः कौपीना
काःकथंचिद्विविवरधिष्ठवेवासमानाहा
यंति नम्रीभूतेंद्रमुख्यामरमुकुटमणि
राजिनीराजितांघ्रिमितोप्यन्येपरः कलव
जगतेविभुर्धीमद्गुणायमानः १ श्लो
कः जायंतेसकलानिमंगलतनोर्भूतानि
भूतात्मनोयस्माद्भूतमभूनियेनविभुनाजी
वंतिजातानिच लीयंतेपिचयत्रसैषयवशा
लांबिडाति सिंयाविवश्रीकांतःकरुणानि
धिः सभगवाकस्मादवज्ञायते २ ततःक्र
पितेनराजादैत्यानाहदैत्यायादाकर्णः पापै

वैध्यतामेषडूर्मिभिः पतत्सुजीवनान्नूनं
नाथेकल्याणमालिनः ३ इतिविज्ञाप्य
नाराज्ञादानवाः सौहृतागुपाः अभूवंस्त
द्विपातायश्रीयनाहृतनर्जनाः ४ अत्राव
सरेप्रह्लादः मनसावचसाचकर्मणाय।
दिभक्तिर्मेयुष्मत्स्वेनेष्टव्या मयिशाश्वपरे
पदान्तदाविफलास्यादस्मानसंशयः ५
किंच भगवतः करुणायदिनोभवेदि।
ह्वधायनकिंस्मनस्वजः यदिनसाकि
मुशस्त्वकंटवकैरुभयथाविनयः स्वल्प।
वः श्रमः ६ अतेदंमदिरात्तुंकेरपदारविंदे
भक्तचिन्तापत्तुदमद्भुतचारुलीलम् यः
स्मरेत्परममंगलमादधातिचित्तेननस्य
भयमंतकतोपिकिंचित् ७ शरणागता।
वज्रपंजरंकरुणाहृदिनलोचनेहरिम् ए
दिविंतयतस्सदाभवेन्नमनागप्यभिचात

नृ वे
१०
10

वेदना ८ यः सादरं हृदि स्मरत्पदारविंदमा
नेदथामजगतामनिशं विधत्ते यस्मादपं
कजरजः स्मरणाद्दैपतिकोनाशभीतिरथ
रस्यपुनः किमस्मात ९ ततः कुपितेना
जासर्पानाह दुराचारमंत्रं सर्पाः सद्योनय
नमेनंक्षयम विषज्वालाकुलैर्वक्त्रैर्भस्मदव।
त्रापयाधिनम १० ततः सर्वोपितत्तकाद
यः सर्पाः सर्वैर्वेगेष्ठनमदंशयन तथा।
पिपरमकारुणिक परममंगलपरमम
हानुभावत्रिभुवनमहाराजाधिराजसर्वो
नमप्रसादातोपितत्कंटिनगतयोः भूवन
ततः सर्पाः प्रोचुः स्फुरितामणयः फ।
णावलिदलितांमप्रतिकंपतेवपुः भवतः
सदृशानिदेशतः कथमस्माभिरसाधिसा
दृशं ११ ततोराजादिमाजात्मातिउवाच श्रि
श्वसोजगतीतलकंटकः प्रशामितोयदिदि

म्भवक्रेजवाः नदवनयियगणाप्रभवेयशाः
स्थिरमहोपरथ्याविनश्यंभवेत् ११ ततस्तो
पितचक्रेदिताः प्रोत्तुः संघाः पंचाननानां
ज्वलदनलदशांभूरिभीमाननानां लहो
नेयन्मसंनाहद्गुजनवाशिशोकः प्रगोगत
माशिः तस्मादस्माकमस्मादभिनवच्चवि
नादात्मनस्थाणमेवव्यामूर्छानां पशूनांम
वतियदिमहानेघलाभः प्रमर्थः १२ ततो
गजावह्निप्रन्यवोचत् दहपावकपापिनो
वंभिप्रमेनयेदिशाक्रिरक्लिते प्रभुना
भविनायशाः पंगनथ्यादाकमलालदाह
नः १४ ततोनिर्दग्धुमुग्धतोवह्निः प्रोच्छल
दमरतरंगिणीजलकल्लोलायमानश्वह
रेः प्रसादादासीत् ततः क्रुद्धोवह्निराह
रूटयेनिहिनः परः प्रमानमुनाकोटिदि
वाकरद्युतिः स्वजेशनदग्नतः क्रियानह
मस्मिन्नविचारयेत्तुरः १५ प्रज्ञादः पित

नृ॰ च॰ ११

रेषति जगदीशनिदेशमेतदादहनो नैवर
हेत किंचन यदितत्प्रभवेत्त्वतत्त्वेनाजहद
स्योनदहन्नसौ क्रतः ६ अपिच सर्वताप
शमनैककर्मषटुर्यासमथामजपतेः क्रमेभ
यस पयसमेश्वतिमदंगासमंगतः पावको।
पि सलिलायतेयतः ७ ततः सुरद्युरुवाच
राजा सयः प्राणहरं सुदारुणताःस्मिन्नु
दात्मनि विषप्रायोऽमृतानामसुसूदनल
लाभे ८ ततः प्रदत्तमपि हालाहलमस्मै।
नायमानमेवास्य परमभागवतस्य ततदा।
सति ततः सुराऽऽज्ञः अमृतायिकमायुरी
वदत्ततनयस्तेगरलानि याचते वयमत्रवि
क्रोटितास्ततः किमत्ताभाविततत्सतीयते
९ ततो विस्मितो राजाप्याह अपयपतसे।
मातेतन्मर्वविफलं तत्रापि किमित्तकपटे।
किंवातत्र स्वाभाविको गुणः १० प्रह्लादः
सन्मानः कमलायाविलसितिलोकोतया।

लीला गरलस्यामृतकरणंयदद्यदस्मा
न्नेतयावहितं ११ नविषंविषमेवसर्व
दानमृतंयथावापिमृतमेवयतः विषम
प्यमृतंक्वचिद्भवेदमृतंवाविषमीश्वरे
च्छया १२ ततोदैत्यानुवाचराजा
गिरिवरशिखरादसौनिपात्यः प्रभव
तिभूरियथाविलोगमेगः परिण
तिमयदेनिजंयदंगंपरिहरणीयम
होग्रतः किमन्यत् १३ ततः पर्व
तशिखरान्नूढः प्राहपृथिवीप्रतिष्ठा
क्षादः भगवतानाकानेयानममतय
नातमपुनापितदीयतनौस्थिरा न
उपकारमभंयदिमन्यसेपरिपालय।

नृ. वं.
२२
12

मांधरे २४ पतमानेगिरेः शृंगात्क
राभ्यामविरामदा दध्यौनैजगद्धात्री
जगद्धातविलालसे २५ ततः शंवरे
प्रत्याहराजा नहेतंशक्यतेस्माभिः
कुलंगारोयमंगजः मायांवेदभवां
स्तस्मात्तयैवैनंविनाशय २६ ततः
समर्जेमायांतांसहस्रंशोवरासुरः
प्रह्लादेदनुजाह्लादद्रुमायाप्यदवाना
ले २७ प्रमावसरेप्रह्लादः वेदाःकिं
जलधिंगताः पुनरपिक्षीणाः सम १
स्ताः क्रियाः किंदेवाः प्रलयंगताः
किमयुनाविप्राशिवः कुंठिताः स्मः
किंमधुसूदनः किमयवारवनः कि

मेषाहरेर्मायावामहोनवेश्मिमपदि।
म्भोनोभवह्वालकः २८ ततः पर
मात्मानमवदत् जयजयमरहरमा
न्मथसंहरदेवगदाधरदीनलयाकरा
वेयमह्याकरपालितभूम्हरदनुजवि
दारणाञ्ज्रितनिवारणकुंडलमंडित
मेगरमंडितदिव्यविलोचनबद्धावि।
मोचनमञ्जनरंजनहूंजनभंजननत
जनलालसनिर्मलमानसवेदवि।
धारदमानवमानदमंडितमंडितकौ
स्तुभमंडनमोहविधूननतन्मिकरा
ननकर्मपरायणभक्तपरायणभा
नुविलोचनदीनविमोचनकमला

त्रै वे
२
२२

वेयोकरुणासिंधोशिवयशिवय।
भीषयभीषयनाशयनाशयमर्दय
मर्दयमायिकमेनं वदाम्यानोसी
मासकलभुवनज्ञः स्वयमसिधा
णोनासिद्धीनांपतितपटलीपाव
नपटुः अनस्त्वामायानः शरण
मधुनानाथमयिचेदुपेक्षामायत्के
कथयकमहंयामिशरणम्
१४ मायानामथदलनायमाय
वीसौम्यायक्लक्लरणास्वपागनाय।
वक्रम पनमैयदिदमसौवि।
भर्वदयात्रैलोक्येश्वरपदवीका।
॥ धे ॥ ॥ ॥ः

विदध्यात् ३० ततोराजावांकुद्रव्याह ग्रहो
महावीरसमीरणनयावराचराघोषणक
मेकशिलात् जगत्त्रयेऽखंडमर्जितंयशस्त
द्यसर्व्वपदिशोधिनःशिशुः ३१ ततोवा
युः शिशोः समीपेभगवंतमीक्षमाणः प्रा
हस्तुवंश्चति पृतशेषफणानयत्रकःशुरु
षःकोपिपरःप्रतीयते भवतोस्यनंगतस्तु
तस्हैनदिनोऽस्यमायिकृत्यमादिश ३२ त
थापि निग्रहेणानृपनैरत्रयांततैवसगृह
भुजंगेन्द्रः कोलभेनववसानक्रत्रदेवात्मवा
नमवसंत्वनिविष्टः ३३ ततोराजाप्राह श्रा
होदैत्याः संप्रतिडरयन्त्वोः सोनागपाशैर्ब
ध्वासमुद्रेतिदिप्यतामिति प्रवोधिमास्तो
समद्रमानयामासः ततस्तदस्मामादायव
ध्वानेनागंवंधनैः छित्वयंतंस्हतिनग्रविवि
घः सलिलार्णवे ३४ अथावसरेप्रल्हादः

कुंभोद्भवेनमुनिनाप्यत शोषितस्त्वंसप्ता
दितोसिहरिणापुनरेविमूलैः मन्थानि
तः स्मरसि चेदुपकारमेतंतद्वारिधेमयि
विधेहिकृपामिदानीं ३५ कृपयात्वृहदे
मेनजलकौघप्रकर्षेना उर्वभितेजला
नियौप्लवमानमभूज्जगत् ३६ प्रख्यातस्मो
पारेन्यस्ताः शैलाः सर्वैः सुरारिभिः तथा
पिसोच्छितप्राणोनिःस्वकामपयोनिधेः
३७ ततः सकलानर्थनिहन्ताबोलः सप्रेम
भगवंतं प्रत्याह संप्राप्तोसिजलेहविभुजि
तथालोणीभूतः शोषवेशम्प्राचानपरं
परात्मवसर्वेहालहलप्राशने किंतेका
रिमयापुराभगवतः स्नेहात्तुबोधितंतेन
स्मेपानिकृपायितेनत्वमिदंयदीनसंरक्षणं
३८ इतिश्रीमन्नृसिंहप्रकाशेनृतीयस्तव
कः समाप्तः ॥ ततः प्रह्लादोनकषिमस।

हमानेदितैः प्राह्लनेप्रति मङ्गीत्यागिरिमा
श्रितस्तवहरिर्नीयातिमत्तोनिधैसंयोर्द्धवा
नवोस्मिकातवकथामम्यालितोस्यर्भक प्रह्ला
दः तावद्धलात्तितानयावादेहनस्यक्षेमदी
यः प्रभुर्मानेवः किमुराजितेवितत्रुनेकेटोरा
वस्याग्रतः १ राजा वेध्यामूत्रस्ततांगेजः प
रिणयेतत्क्रीवात्मजानेदिनी थोमांभोरुह
वारिकोयदिश्रुतथ्यालोकयेदेयकः कर्णा
भ्यांयदिमूकगीतमुरगः सानंदमाकर्णयेत्स
र्वालीकशिवेमणीस्तवहरेः स्पष्टंकदाचि
द्भवेत् २ ततःप्रकुपितः प्रह्लादः प्राह प्र
येरत्रुजाथीश्वप्रबलक्षालाह्लकलितका
लेवरप्रलीनपन्नगामिवत्रिभुवनमह्नाराजं
माप्रकोपय कर्तुमकर्तुमन्यथाकर्तुमसमा
र्थोहिप्रकुपितोभगवानखिलब्रह्मांडमंड
लमपिवेदस्मसाकर्णोकोवाराधितात्तरा

नृबे
५४

नीनकेवलंमशक्यमानस्यनवैवसंहारः किं
त्वमवैशागिनोपिनस्यास्यांति मनकापिका।
पोलांतर्गतोड्वरमशकसमूहवत् दवदह्
नदह्यमानरानूदरविहूर्णमानत्रणसंघा।
नवत् मलयपवनोल्लसनीयश्रीवीनललित
तितपातेगत संयांत्रिकसार्थवद्देति अथवा
मूतस्फुरत्तरंगितकमलाहृगणयांगतुं बिनोभ
गवाँ विलसविनाश्यताबामेवोपसंहरि।
ष्यति श्यापि संभाविनम् किं भविष्यति भ
गवान्द राजा भूतलेँ गगनेसबहिवीनां।
नगान्दिवसेनतिष्ठायाम् नामवैरपिमृगै
तिनैवीनेवमृत्युरितिवैयववोमे ३ नन्क
थमिदानीमसमाप्तुपसंहारसंभावनावरुसि
तनयः श्लोकथमस्पदीजेन्यजनाः समा
कणियत यतपवायवरोलब्धमलमेवदा।
नीब्रलानांतगणयतिपापीयान् यथमो।

क्षयान्ममापि मरणं स्यात्तदा सकलामरगु।
रोर्यस्य प्रजापतेर्वचनस्य प्रामाण्यं व्याहन्ये
त इति तदाप्रति क्षयामहमेनम् न त्वेवा।
सौ भगवानुपसंहरिष्यति यथा न ब्रह्मव
चनस्याप्रामाण्यमापद्येत ख्यं चैतन्नसो।
प्ते भविष्यति राजा शाक्यश्चेत्संभुरक्तिते।
कथं महात्मानो यान्ति मत्सान्निधौ सर्वे चैव सदा
क्लिकिन्नसटसः संभोदवेहश्यते प्रह्लादः
भक्तिमे पुरुषोत्तमे यदिहद्वावेदाः प्रमाणं
यदि सं भाष्यं नरवर्तिनो भगवतः स्यात्तू
ष्णीमालोकनं ४ राज्ञास्याग्रेषक्रियामा
दातैदंतः कीटकः कियान ब्रह्मभागप।
रिटवानं येषामेतादृशः प्रभुः ५ प्रह्ला
दः उवंतं भजमामगर्वशरणं व्रजमाधवम्
नासौ संभो पुनाकिंन मूर्तिमान्कत्रवते
६ ततः खिरतनरवदिरंगारकालिनकेले

नृः वे
१५
15

वरः पन्नगेश्वप्रवलतरकोपोद्दोलितस्मा।
कलावयस्तमायसगोलकृशानरनयतः
का
करकलितकरालकरवालः स्वरीश्रमे।
णामयसभावनेभेविभेद लोकानाकुल
यन्नभः कवलयन्दिक्कुंभिनः कंपयन्
भूगोलं चलयन्गिरीन्विदलयन्नम्भोधिमु
द्वेलयन् हिरण्यंहिंसमयन्मनोविकसयन्
ब्रह्मांडमास्फोटयन्संभारादाविरभूद्रवप्र
तिरवैर्वैकुंठकंठीरवः ७ लोकाःशंनत्र्यंक
शृङ्गकेतनस्वर्गसाकलशंतकालाननलोल
ब्धः कंसारणोवज्रेसमपद्मिनाणोः कश्यस्या
स्यति पुत्राःऊर्ध्वबंसतिऊर्ध्वमहत्तत्वःऊर्ध्वा।
गजाःकोगताः किंजीवंतिनवेत्यभूदति
नंगलोकेशकालोहलः ८ प्रत्नावसरेदैत्य
गुरुः प्रयैवोन्मावसमल्लिकर्मेशगायत्रुमा
कमठुकेदककन्यागवागीनिमानिपोननिव

सन्नांयांत्रिकर्णामिव आस्लेषुत्रकलित्रभि
उत्स्फुटदमालोकनेक्ष्मुभ्रनस्तनूणादत्रुला:
पलायनपरः पंचाननोगर्जति ९ केपि
श्वापदसमाकुलाः परिपतन्दंनानिपेत्वा।
स्तदाकेचित्कंपसमाकुलाः प्रतिपदंभूमौ
भयाद्वरविकलः अन्येभीतिनिमीलदक्षि
नयनाः प्राणानजहुर्दर्निवाः श्रद्यात्र:
परिपालयेतिशरणंवीरायतश्यापर १०
केपिसज्ञादमूढः हन्तेस्नाम्यातिकेपने
वस्त्रमतनिक्ष्मोमसालेबवं स्वर्गीष्यसम
दाभिघाताविकलीभूतःकथंस्थास्याति
हेप्रज्ञादमहामतेनरवरैः प्राणोस्मिन।
हूमहेकालेस्मिन्निषमेनमेवशरणान्ना।
स्माकमन्यागतिः ११ अत्रावसरेप्राह्ना।
ज्ञा एताहृशाःकानिकानिलिनिभूह्वै
घ्र्मालोकितानपशवःकतिवाह्नान

प्रकोपमप्यवहृवोवयमानशस्त्रास्त्रम्भा
दे. वे भयेभजनपौरुषमानवृक्षम् १२ दैत्याः
१६ जीवनेसंशयमस्तावयदाननविलोकना
16 त् तेनसार्थपुनःस्पर्धामरणास्यैवकार
णम् १३ राजा यथबलादयोदेवामङ्गे
हेवेवपापायः ततस्तगणानीयोसौकश्चि
दारुणकः पशुः १४ ततःप्रकोपानला
शोणनेत्रःपरिभ्रमदम्भुग्रगामीववक्त्रः
निजोरुकुक्षमेकरयोर्वेगेनतिर्यग्दंष्ट्रदै
त्यपतिनृसिंहः १५ प्रथावसरेपुत्रेप्रमा
द रेवलयावनविचिंतयमेषराधेनूणां
निवारयनिवारयवीरमेनम् श्रीदास्य
मेगतविधेहिमपिप्रपन्नोकिंतद्ब्रवीमि
वत्सायपजीवदानम् १६ पलीप्रमा
द तवयदिममजीवितमात्रमागाःप्राणान
भिगयनिवाट्काक्रमिवौ मृगपति

मत्तनीयमाममुष्मात्कथमपिमोचयस्वं
दरिद्रतेनम् १७ इतिनिगदतियावद्दा
नवानामधीशे शबरनवरहृदैस्तावा
देनेददार निजपदनिचितानांसर्वतापा
पहारीसकलभवविकारीकेसरीकेशवो
सौ १८ तथावसरेपल्लीशाहहर्षंप्रति
तातत्वमेवजननीपरमःसखामेयावो
नृसिंहनतदृशांप्रपन्ना सर्वामराय
मरणाघ्यविमुंचनाथंनोचेद्धियोहिजग
दीशममापिहिंसी १९ नृसिंहःवद्भया
शिशुवेदनाः कृतानतदाघ्णासदयामा
नागापि नदमुष्यात्मनोमयाहृदयं
कीदृशमित्थवेदने २० ततःराजाप्राह
पल्लीशमति यद्भक्तैकवलायमानमखिलं
ब्रह्मांडमालोक्यतेयत्कोपाग्नितलांनया
तिकलयाकल्पांतकालानलः नसैपत

नै. चे.
९
17

सैकस्त्वयेति पततो मे जीविताशा मृणाल
तंतुसूत्रगुणेन यते मा ऽऽवस्थमालोक
य ॥ २१ ॥ ततः पलोपाह कृपाभिकेवाशया
गतं ज्ञामिस्त्वां मिके वा वत किं करोमि
प्राणायिपो ऽस्मि विलयं प्रयाति जीवाम्यहं
किं बत वीतशंका ॥ २२ ॥ ततः पलोपाह्वय
ते ईदृशं विरचयति वापले वा हशा पुरि
त्वे विवेकिनः सादृश्यैर्वनतिसर्गचंचले
धीरव्रतिवनकिं विधीयताम् ॥ २३ ॥ भगवा
रात्र्यामतः प्रारंभा हूं सेनावियदतिसर्व
प्यानहिनैवपरिणाम संदरम् यद्धिमौकि
कापिपाप समाहितं न हि तावद्ब्रह्मशांति
सूर्यः ॥ २४ ॥ ततः सुतंश्रुतिमाता इदरेति
हितस्त्व सभेकः स्तनपानैस्त्वत्प्रवर्धि
तः श्रुतयोः फलमीदृशार्पितं भवतामात
वमाप्रमापता ॥ २५ ॥ प्रह्लादः जानिनकम

तितानकिंकिंविरचितमसमंदग्धभेजनाय
नदिष्टमनुचिंतंकिमाववाचाश्रणानज।
नातिंछदयेदीनबंधुः २६ माता लो
कोनगानरोनतिकीर्तिगाथुष्मतस्तव
यमानवयमामायमन्येहृतनहृन्यतो
२७ प्रल्हादः यश्चिंतनेजगतिदुर्लभ
मेतकालेमृत्युस्तदेकग्रुलेकिन्नुनोपि।
भद्रम नवेविपादमग्नमानविधोहि।
विमेयद्रूपणानदर्पभूपनमेवमन्ये २८
ततः सकलसुराकुलप्रमोदवनदहना
यमानमसुराकुलतिलकंहिरण्यक।
शिपुंहृतामिनवनृसिंहावतारेणश्री
नारायणेनविदीर्णंप्रसमीक्ष्यदिनमनसः
स्वस्वविमानैरवनतिलमागत्यप्रको
पानलज्वालाकुलितकलेवरस्यवैकुं
ठकंठीरवस्यनृहरेश्चरणोगतसमधाकाः
लकालोपानस्थिताः संतस्तुष्टुवुः स्तथा

नै. वे.
१८
19

सिंधुरूर्म्येमणिद्वीपस्थेफणागारलदीपेभु
जंगेंद्रतल्पे शयानेनलक्ष्मीवक्षोत्संगपी
नस्तनतटस्तहस्तारविंदेननेनमानंद।
गीर्वाणगंधर्वविद्याधरानेकदेवर्षिरा
जर्षिभूदेवभूपालभूतात्मयोगत्तरत्नैः
पिशाचादिरोगेंद्रादिजैर्गीयमानवदनेन
विशेषकविश्रामकल्पद्रुमानेनशक्तिप्र
दानेन विश्वंभराभारसंहारलीलावता
रेणवैकुंठलोकैकसारेणलक्ष्मीसमु।
ल्लासमेघेनश्रीनारायणेनतथादैत्यरा
ज्यस्यतथापैष्ठसिंहावतारेणहीतोस्ति
लोकेमुनादेवदेनाथमानावर्यसंश्रित
स्वामिनारत्नगीयाइति अपिचकटि
गणनवालिनिकृतमस्तारिषुविग्रहश्ची
गीतनयानकृतहलमनपिगावबस्त्र
नगीनमनोहरकीर्तिपराक्रमनाडिता।
केसरीहेंदपराजितसर्वचराचरस्यग

णाकलितकल्पमहीरुहस्कंदत्तपुण्यवि
राजितरलकिरीटविकस्वरमल्लकशातम
स्तुत्यमरुद्गणचारणकिन्नरनारदतुं
बुरुसनकसनंदननागनरार्यपविहि
तपरस्तवपादसरोरुहपालयनाथहरेश्री
लक्ष्मीनरसिंहसांद्रजलदेवंवत्रोवालीमडि
ह्राग्निकुत्रारिप्रप्रतापतपनेकोपावलिवा
धिति शूर्णाशेणिनवाहिनीम्हरमनः सता
पदावानलः शांतोभूद्धिरामवैरिवनि
नासीमंतमार्गोदयः ३१ नियंकोनिनमू
रनाम्नवगुघः सैरंकटंनोमुकुदैवश्रीनरसिं
हतेरिप्रजनादिरवासमोनिस्नपाः ३२ क्षु
ज्ञवरांतनालसाहितास्तेन्तुनमामस्त्रुनजे
न्मानेरणभूमिमातरुदगनकालमेवचु
नाः ३१ देववकँणाप्रतापशिशिवनोनिःशे
षमपायतेशत्रूणांपटलेनरीयमयशोजा

दें वं
११
19

नाभिपद्मायते मार्तण्डमण्डलमम्बावलिर
सौम्नालाकलापायते दुःखानां निकरस्तथा
समनसोसेवः पतंगायते ११ केपिंगपदी
ऋतुः किमथ्यान्हदिवाकरोयमपरः किंवा
यमोर्वानलः किंवा सौवयलावयः पशुपते
किंवालनेत्रानलः किंवाशौप्रलयानलः
किमथवा सर्वोपिभौमानलः श्रीमन्निंदम
वमनापमहिमानोदेतिकेषांमतिः १४
कादिणंपकुचकुंभयोर्नयनयोश्चावल्पमेत
द्दृढ्यंभोत्रलन्मवनाकथंनपदयोरस्माक
मासादिनम् इत्थंश्रीनरसिंहनोविभनाथी
शास्यपादीभिया १ कांतारेषुमिथः पला
यनपराजलंनिवैरिद्विषः १८ पलाःसंथ
तिगर्भगौरवभराद्गात्ता वैरीयांगनाः कांतारे
श्रुपलायितेवनकथंपदेयांसवेपः त्वमाः
इत्थंचेतसिसंविभाव्यमदंयवैकुंटकेटीव

तद्वाराद्वावलिभिः साखीभिरिव किंतद्भूर्भपा
नः कृतः ३९ स्नातस्तद्दिशरक्तपाथ्यसिय
श्रोधौनांवरंधारयनलक्ष्मीशावदगातिवा।
क्रकमलैर्भूदेवतांघ्रजयन् जहृवैनदस्र
सकोपदहनेसुप्रमस्मतापोदयः शत्रुक्षत्र
यार्णवदर्पयशांसांप्रणाऽनीराददे ४० श्री
मद्वेंकटंकटरिवनवनिनदाकर्णनत्रास।
धावत्क्षक्रेभोद्भिन्नगंडस्थलविगलदतिम
त्कुंभकाणीनाम् मालानावलीयंविल
सतिवपनद्वानपथः पयोधिमौवेल्कृत्स्ना
त्रनागवलिरथलवणः सागरो मौक्तनस्यः
४१ कीर्तिश्रीनरसिंहनेत्रिपथ्यगानचोदि
तेकैरवं चांद्रं मंडलमचनीलमिवधवलकङ्ग
हेदंकिमु यद्धान्वद्दलिनाविहंदनरूणी।
चिनैयमात्रः स्थले चंद्रेमलत्रविभातिनी।
लमिवयहूमः समस्यामहे ४२ इति श्रीनृ
सिंहचंपूकाव्ये चतुर्थः स्तवकः समाप्तः

दे. चे
२०
20

ॐ प्रथमवैर्यपिब्रह्मेन्द्रप्रमुखाः प्रभोर्नृसिं
हस्य पुरतो गन्तुकामा अपि तत्क्रोधानलो
पशान्तिमपश्यन्तः केवलं गमनपौर्वाप
र्यौपदेशवचनैर्वावकाशं परिकल्पयां
बभूवुः न यथा महागणपतेः पुनर्भव
पुरः प्रभोर्मौ विरमैरिति विबोधितः क
पिश्रवः शनैः प्रस्थितः विलोक्य वदनं रु
द्रेति भयानकं प्रस्खलत्पदो निजगदेन।
दाशिवाशिवेति लेवादरः २ त्वमिन्द्रपुरतो
भव हिरण्यवाहनमेदहे विदारितवपुस्त्व
दाः सपुरीपतिः कोभवेत् त्वमेगवरुण
वज्रस्य पुरतः किमास्ते भयजलोदरानिपी
डितः प्रथमतो नगेन्द्रमः ३ कुबेरनवा
कागानिर्वेदवदामितुच्छेन किं न जानन् [illegible]।
[illegible] मिजनं त्वतागीरिशकोशपालेमयि
शिवव्रजनमोगुणोमयि महानसुभिन्न
पिद्वयोर्यदिसमागमोनभवतामिहस्या

स्थितिः ३ ममारिगणाग्रभवत्वमसिमा।
वैतानिर्भयः फणीकिमवलोकयनेनशिर
सित्वमग्रेब्रज कदापिहि समीरणो मह्य।
दंमेतरामेह्यगनजीवितमिति स्फुटंतन्त्र
चिंतनमेस्माह्नमम ४ प्रभाकरस्त्वेरोभव
प्रत्यमतोनकिंभाषसेदिंनेनसमयेषुना
चरमशैलवासोमम निशाकरस्त्वेरोभव
सुमणीयामवाधागतानयावदिह्नताव।
देवकथमुषनाबोधितमम् ५ वनक्रुद्धविष्ट
रोभवत्वमसिसर्वविद्यानिधिर्मयाह्नताधि
याचकविरूपवैरिणोयोपिनः वचोविलसि
तेनदस्याग्रतः समज्जृंभतेनदेवविद्विषो।
गलितत्वतमत्स्वमेंसाधनम् ८ ब्रह्माद्य।
वाव देवाः समाकर्णयत नीरोदनतैे
ववेन्मयः प्रकोपानलेंशमयेनशाम्यत
नान्यथा तस्मात् गुणायेस्वभावोयल्पीयु।

ने. चं.
४१
५१

घनरंगीनापांगविलासैः सकलतापो
पशांतिमासाद्यप्रह्लादनम् नहिमामे
वलोकमातरंप्रार्थयतनभवंतः ततःसा
वैपित्तमनसः नरहरिकोपानलज्वा
लोपशांतयेशरत्कोटिचंद्रचंद्रिकावदति
निर्मलगुणाकरस्वंकरंविततांगीकमलाल
ब्धुः नारायणाङ्कपाहर्णीदयापांगमनो
ह्रे सर्वकल्याणकल्याणिपाह्निमःपार
णायनान् ७ क्षीराब्धिजैनकोपकल्या
विरपीवंधुः स्वसाकामधुकपाणोशोरु
रिवामभूमनतयः सौभाग्यमव्याहते
शक्तायाः परिचारकाः किमपरंनाम्ना
पिलक्ष्मीरिति ज्ञानानंदमयेजगज्जनति
नेकिंकिनलोकोत्तरं ८ दंतैःकौरकिता
स्मितैर्विकसितास्याविभ्रमैः पयितादो
ष्ठोपल्लविताननैः कमस्मितालीलाभि

रुद्धोलिना उत्कंठास्तनमंडलेनफालिता।
भक्ताभिलाषेहिताकाविकल्पललनाम्ब
म्बतु नापायात्मथार्थैः स्मिताः ९ नावा
ह्वियानवयाश्चचारितविडंबानावदाचार
पयानावद्वैदग्यस्तुग्योमधुमधुरपदाडंब
रोवाग्विलासः स्तवकामामभिरामामाम्बाकि
नमृगाङ्कशोभाभिः राजेनियावस्तुएपैःकौ
क्षितदोषः प्रभवतिककणाद्यकृदाव्दः
कदाचित् १० नतस्त्वल्लालकैः श्रोताव
कथंयत्नमहात्मानः किंवःकार्थसूपस्थि
ते नटहेमाययिष्यामिमंत्रेणावचनामृ
तैः ११ देवाऊचुः प्रधामयहरैःकोपंप्र
लयानलसन्निभम् नोचेच्छावयंमिदंनरूप
न्क्रोधवह्निगानान् १२ ग्रंवशारदनिशाक
रानने नीलनलिनविलोललोचने मवलो
कपरिपालननम्भेशामयाशुपतिकोपपा

दे॰ वे॰
२२
22

वक्रम् १३ नत्थेत्स्वकान्तनोदेवीनमादायवि
शोवकं पत्तवत्रेसमागत्यमध्यःकोपमना
शयत् १४ ततःप्रक्षादमवलोक्यहरिः
शांतोसिवत्सवहूधापरिपीडितोसिधी
रोसिसाधुरसिमेतिनतांश्रियोसि पद्योहि
वत्सपरिरंभगामामाशुदेही त्युक्ताहरिःपु
लकितःशिशुमालिलिंग १५ केदेवपुः
कथवयःसुकुमारमेतत्कैताः प्रमना
हतदाकणायाततनास्ते आलोकितंविष
ममेतदभूतपूर्वंदेतत्यमेगयदेवागम
नेविलंवः १६ अपिच आशुदीर्घंतुपाश्या
यश्रुतिविदांमन्मानसासादयश्रीगर्वेन
वद्धकंचनमयोवाचापिमापीडय सा
भूत्पालयश्रजैनाविरलयश्योकोतमायाय
यश्रेयसाभवभूमिवाक्सवभवतोगांगीद्भु
डामणिः १७ प्रक्षादः विश्वस्यायसर्वेव

देनवेद्यमायान्तीते निर्गुणं निर्विकारं ज्ञातं
नित्वा नित्यमानं दृष्टिणीनीहारेणाग्राहतानं।
वैजीवाः १८ यतस्त्वदंडः त्वद्यामेति मत्वा।
ध्यायेनिर्मोवनिरामाश्रुनीशाः त्वतोयस्मा
दागमैर्गीयमानादन्यः पंथाविद्यतेनायना
य १९ यद्यनिशेषयोगिजनारंमेनेनयत्र।
गत्वाछनरायतेति सूर्यीनयज्ञामयनेनबं
ह्रीनपावकस्तनवयामहिम्म २० यथा
शिशोर्मातरिवितलिप्सोः सर्वोपिपामोर्थं
वनेनयाचेत् येषांमनस्त्वचरणारविंदेस्त
न्यछनस्तेनपिवंतिमानः २१ ततः परमा
नंदविकासितवदनारविंदेसामराजमव।
लोकासकलामरपरिहतोविरिंचिः त्वम
व संतहस्यतवाद्विकोणकलयारंकोपि
माकायते रुहस्यापितथैवतायकलया।
माक्रोपिंकायते तेनतामिदमेवहेतरः।

ह्येविश्वंभरप्रार्थ्येयन्मांदीनरक्षानिधान
नृ.व. करुणादृष्ट्यासमालोकय २२ इत्थंकिं
२३ ननवमाधवमाद्यदेवीलीलाविनिर्मितवि
23 चित्रजगत्त्रयस्य यत्स्वीकृतोभिनवपुष्
नवावतारललनावनायजगतोस्यगुणानु
वादैः २३ नतोनृसिंहः सर्वोनपिस्तुता।
नाहयप्रोवाच नत्वादौविनायकंप्रति
प्रह्लादोयेपूजकास्तेष्वग्रवर्तीनविनायक।
तेप्रयेविघ्नकर्तासोभवेद्यत्नात्रिपानय २४
शिवंप्रत्याह यदिमय्यनुरागस्तेजायाति
निरुपाधिकः प्रसै[illegible]प्रसादाच्छिव
वेमदाशिवाशिवंकुरु २५ सूर्यंप्रति विश्वा
निदेवसवितर्दुरितानिपरासुव प्रसीद
वीगीताभद्राणिभगवन्निजमाशुव २६ सू
र्यंप्रति इंद्रंप्रति शेषानिशाकरद्रविणानि
देहिदत्तमपवित्तंमभगवन्मत्स्योपोंधरयो।

णामहजेननूनंवाचोमृडुवेसादिनवम
न्तो २७ वाघूः महेकतानविन्नायसमरि
णामहामते योमैद्रुयेनशिषावेनमा।
श्रुपरिशोषय २८ पावकेशति ग्रस्यांत
स्तापविधयेश्रवणेनद्रूयाशयः तस्याव
यसमेनस्पवश्रुलापयपावक २९ वक
णेशति योमेप्राणाप्रियकोपिहृदयट
तिद्रुचेष्टिते वकणांकेशयावशंपनिष्ठु
रेणाणवेधनैः ३० बलाणे वनवास्ना।
यपरितैराद्रुमैद्रौविवर्धय धार्मिकस्य
शिशोर्द्रीस्मनब्रह्मनवरचेनमः ३१ रा।
ज्याभिषेकनेचास्यपद्यार्थविधिविधीयतो
रश्रुवांतरं येनमहतमहात्मजनार्दनः ३२
श्रयकोव्यादिभिः सार्धनारायणानिदेश
नः राज्याभिषेकंकृतवानश्रुक्तादश्यापि
नामहः ३३ श्रुत्वावसरोविसाप्राशिषम्

त्तुः यावद्ज्ञानिसरस्वतीविधिमुखेयाव
न्मयासिंधुजाविलोवैत्सियावदंधेकौ
पीरधीगभागेशिवा श्रीलक्ष्मीनरसिंह
पादकमलद्वंद्वंसदाविनयन् सार्धमे
भिर्जनैरंकेरकमिदंसाम्राज्यमासदय
३४ नदादयिह्नीरहूनादिष्टुण्णानहृदा
नतिस्वाडफलावलीव नोह्वलपर्णीक्र
मुकम्रमूनाल्यादायपीवाःस्वितिपंप्र
णीम्नः ३५ गवांगणांकांचनमालिनी
नांप्रदायपात्राजगामीक्षेभ्यः प्रमोवि
कासगृहवर्तिलोकोनकेवलंपंजरस्य
त्रिणोपि ३६ दिशः प्रसन्नाः सहसाब
भूवुर्वैसमीरोप्यनुकूलपव वंसयत
सीत्परिहृष्टाससस्यानयन्तदासंख्याविश्र
द्वीपाः ३७ गृहेगृहेमांगलिकक्रिया
णामामीत्समारंभविधिस्तदानीं वेद

रिविद्याध्ययनानिवासकस्यापिनासौम्य
नसोविपादः ३८ विद्वन्मंडलकल्पपाद
पवनेविद्योनिवारेवनासंकेतायनंने
नितांतकमलालीलाविलासास्पदे ल
क्ष्मीवल्लभभक्तिभांडभवनेभूमंडलीमं
डनेकीर्त्तिःकेलिनिकेतनंदलयतिगीर्वि
दनामाःभवन् ३९ श्रीमान्कल्पमहीरुहः
किमभवन्नोकिंनामचिंतामणिः किंका
मः किंप्रविक्रमःकिमथवाभोजोवनगी
पः इत्थंयत्रविलोकितेमतिमतांवुद्धिः
सज्जृंभते सोयंश्रीमदुमापतिर्द्धलपा
तिस्तस्यांगजोनंदति ३९ श्रीलक्ष्मीनृह
रिप्रसादविमलावातस्यनस्यान्वयानाना
नूतनपद्यगद्यरचनाविधैकवाचस्पतिः
मीमांसानलिनीविकासतरुणीतन्वीधिया
विमेधावलयंसकेशवपंडितोभ्यरचा

दे. वे.
२५
25

यच्चेनस्वमत्कारिणौ ४० चमत्कारनन्दस्यां
द्रूपयतिकटाक्षैर्मृगदृशोरसोहेकस्मा
मपरयतिविद्याधरमपि मूढं बध्नस्मा
नटयितृजयस्यंगलतिकामनः श्राव्याव
यं विदुषजनविश्राममजननी ४१ भोकर्त्ता
टकगौडगुर्जरमहाराष्ट्रीस्थपांचालिक।
श्रीमद्राविडकाश्मकुलकवयेश्वेनः समा
धीयतामम् शैलाधीश्वरजाहृगंचलहृपा।
द्यौतिकलीलोन्मितेनकाव्यंकेशवपंडितस्य
कृतिनः करुणामृतेशुष्यतां ४२ काव्यंक
नैमज्जनानाधिकविताचेत्सूरियंत्रुफिना
श्रीलक्ष्मीनृहरिप्रतापमहिमासोयंसा।
मुद्रेमने यत्कृतेसलिलेनितांतविमले
वेद्रोपलेशानिले सोयंसांद्रस्थामयस्य
महिमाश्रातिस्तुतेः केवले ४३ इतिश्रीम
हौगाविकुलोत्पन्नमहकेशवविरचि

तेनृसिंहचंपूकाव्येपंचरनवकमिनेस
माप्तिमगमत् समाप्तम् ॥ २६

26

नं० ५४०१ - घ
नृसिंह चम्पूः (काव्यम्)
पत्राणि २६ (सम्पूर्णम्)
कर्त्ता केशव भट्टः